1.10.2025

MML 273030/00 04 00/2025

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö 23.9.2025, HE 99/2025 vp

MAANMITTAUSLAITOKSEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2026

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntöön HE 99/2025 vp Hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026.

Maanmittauslaitos lausuu asiassa seuraavaa.

Momentti 30.70.01 Maanmittauslaitoksen toimintamenot

Maanmittauslaitoksella on merkittävä viranomaisrooli yhteiskunnallisesti keskeisten ja kokonaisturvallisuuden kannalta kriittisten tietoaineistojen tuottajana ja ylläpitäjänä. Laadukas, ajantasainen ja turvallinen paikkatieto ja sen hyödyntäminen ovat tärkeässä roolissa tulevaisuuden teknologiaratkaisuja kehitettäessä. Digitalisaatio ja tiedon merkityksen voimakas kasvaminen korostavat luotettavien perusrekisterien ja peruspaikkatietojen käytön edistämisen merkitystä. Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot turvaavat omistusta ja kansallista vakuus- ja rahoitusjärjestelmää. Maanmittauslaitos on myös alan merkittävä tutkimuslaitos ja tekee kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävää tutkimusta.

Kiinteistöjärjestelmän yhteiskunnallinen merkitys

Suomalaisen kiinteistöjen vaihdannan ja alueiden tarkoituksenmukaisen käytön perustana on rajoiltaan ja omistussuhteiltaan selkeä ja julkista luotettavuutta nauttiva julkinen kiinteistötietojärjestelmä.

Suomalainen kiinteistötietojärjestelmä koostuu Maanmittauslaitoksen ylläpitämistä kiinteistörekisteristä, lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä, kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja niistä tuotettavista erityyppisistä tietopalveluista erilaisissa jakelukanavissa sekä Maanmittauslaitoksen tuotantoprosesseista, joilla ylläpidetään kyseisiä rekistereitä. Kiinteistörekisterin tietoja ylläpidetään tällä hetkellä samassa kiinteistötietojärjestelmässä yhdessä kiinteistörekisteriä pitävien kuntien kanssa. Kunnat vastaavat tietojen ylläpidosta asemakaava-alueillaan. Näiden rekistereiden tietojen turvaaminen ja saatavuuden varmistaminen kaikissa olosuhteissa on yhteiskunnan vakauden ja toimivuuden kannalta kriittistä.

Huoneistotietojärjestelmän yhteiskunnallinen merkitys

Maanmittauslaitos vastaa vuonna 2019 käyttöön otetusta sähköisestä huoneistotietojärjestelmästä, johon kerätään tiedot osakehuoneistojen, kuten asuntojen ja autopaikkojen, omistuksista, panttauksista ja rajoituksista. Huoneistotietojärjestelmään siirtyvät Suomen noin 90 000 taloyhtiötä ja 1,8 miljoonaa osakehuoneistoa.

Taloyhtiöiden tuli siirtää osakeluettelonsa huoneistotietojärjestelmään vuoden 2023 loppuun mennessä. Tällä hetkellä huoneistotietojärjestelmässä osakeluetteloiden kattavuus on korkea, noin 94 %. Siirtymän toisessa vaiheessa jokaisen osakehuoneiston omistajien on haettava omistukselleen sähköistä omistajamerkintää. Merkintä on tehtävä 2033 mennessä.
Lopullisessa laajuudessaan huoneistotietojärjestelmän muutosten rekisteröintien ja tietopalveluiden volyymit tulevat olemaan samalla tasolla kiinteistöjärjestelmän kanssa, joten sen tietojen turvaamisen ja saatavuuden varmistaminen on siten yhtä kriittistä kuin kiinteistöjärjestelmässä.

Peruspaikkatietojen yhteiskunnallinen merkitys

Maanmittauslaitos vastaa peruspaikkatietojen tuotannosta, joita ovat maastotiedot, laserkeilaus- ja ilmakuva-aineistot, maaston korkeusmalli, paikannuksen perustiedot sekä maastokartta 1:25 000, 1:50 000 ja opaskartta ja selkokartta.

Peruspaikkatiedot ovat samansisältöisinä valtakunnallisesti saatavissa ja ovat pääsääntöisesti kaikkien käytettävissä erilaisissa formaateissa avoimina aineistoina latauspalveluiden tai erilaisten rajapintapalveluiden kautta ja ovat laajassa käytössä erilaisissa julkishallinnon, tutkimuksen ja yksityissektorin palveluissa.

Satelliittipaikannus muodostaa nykyaikaisen digitaalisen yhteiskunnan selkärangan, eivätkä yhteiskunnan toiminnalle oleelliset palvelut enää toimi ilman satelliittipaikannuksesta (GNSS) saatavaa paikka- ja aikatietoa. Tällaisia palveluita ovat mm. sähköverkot, puhelin- ja tietoliikenne, pelastustoimi ja muut turvallisuusalat, maksuliikenne ja finanssiala, maatalous ja (äly)liikenne jne. Paikka- ja aikatiedon tulee olla tarkkaa ja jatkuvasti saatavilla.

Maanmittauslaitoksen roolina on vastata paikannuksen perustasta Suomessa. Perustehtävä varmistaa tarkan, luotettavan ja jatkuvasti saatavissa olevan paikannuksen perustan. Lisäksi Maanmittauslaitoksen Paikkatietokeskus tekee tutkimusta navigoinnista ja paikannuksesta. Tätä tarvitaan, koska paikannukseen, kuten muihinkin teknologioihin, tulee jatkuvasti uusia haasteita ja tutkimus tuottaa tietoa, joilla näihin voidaan varautua.

Turvallisuusympäristön muutos asettaa myös merkittäviä odotuksia paikkatietojen ja paikannuksen osalta. Laajan siviilikäytön ohella peruspaikkatietoja sekä paikannusta hyödynnetään kasvavasti myös turvallisuuden, kriisihallinnan ja varautumisen tarpeisiin.

Paikantamisen mahdollistajana Maanmittauslaitos ylläpitää ja kehittää siihen tarvittavaa infrastruktuuria. Keskeisiä paikkatietoinfrastruktuurin elementtejä ovat globaaliin geodeettisten perusasemien verkostoon kuuluva Metsähovin tutkimusasema ja FinnRef-tukiasemaverkko, joiden jatkuva ylläpito ja uudistaminen ovat varmistamassa toiminnan luotettavuutta.

Metsähovin geodeettisella tutkimusasemalla tutkitaan ja mitataan maapallon asentoa ja liikkeitä avaruudessa, satelliittien ratoja ja painovoiman muutoksia sekä määritetään Suomen geodeettinen perusta. Tarkan ja vakaan paikannusperustan avulla tutkitaan esimerkiksi maankuoren liikkeitä, merenpinnan nousua tai jäätiköiden sulamista. Satelliittipaikannus ja -navigointi eivät toimi ilman kansallista ja globaalin perusasemien verkoston tuottamaa tietoa.

FinnRef-verkko on valtakunnallinen GNSS-tukiasemaverkko muodostaen rungon paikannukselle Suomessa. FinnRef-verkko toimii myös linkkinä kansainvälisiin tukiasemaverkkoihin.

Asiakkaat ja yhteiskunnan tarpeet

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat palvelutuotantoa ja strategiset kehittämishankkeet painottuvat digitaalisten palveluiden kehittämiseen sekä IT-kehittämistarpeiden täyttämiseen. Kehittämishankkeet ja tehtävät hoidetaan usein yhteistyössä verkostoissa. Asiakkaan näkökulmasta eri toimijoiden väliset rajat pyritään häivyttämään näkyvistä ja etenemään kohti kansalaisen keskitettyjen palvelujen käyttöä. Palveluiden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisen, tietosuojan ja tieto- ja kyberturvan merkitys kasvaa selvästi edelleen. Asiakkaiden odotusten ja tarpeiden täyttämiseen teknologian hyödyntämisellä on iso merkitys.

Kestävä kehitys

Maanmittauslaitoksessa tehdään työtä kestävän ympäristön puolesta kahdella tasolla. Maanmittauslaitoksen tuottamien tietojen ja osaamisen merkitys tunnistetaan yhteiskunnan kestävän kehityksen mahdollistajana. Toisaalta pyritään aktiivisesti pienentämään oman toiminnan aiheuttamaa kuormitusta ympäristölle.

Maanmittauslaitos kuuluu Suomen suurimpien virastojen joukkoon noin 1750 työntekijällään. Maanmittauslaitoksen kestävyysohjelman toimenpiteet keskittyvät kestävän kehityksen vahvistamiseen siten, että ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin sekä kestävän talouden näkökulmat huomioidaan päätöksenteossa, tutkimuksessa, kehittämisessä sekä arjen työnteossa.

Rahoituspohja

Maanmittauslaitoksen rahoitus koostuu asiakkailta palvelutoiminnasta kerättävästä tulorahoituksesta, yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoista (tutkimustoiminta) sekä valtion talousarviosta saatavasta rahoituksesta.

Noin kaksi kolmasosaa Maanmittauslaitoksen toimintamenoista (noin 157 milj. euroa) rahoitetaan tulorahoituksella. Tulorahoituksen osuus kasvaa vielä kehyskaudella huoneistotietoihin liittyvän palvelutoiminnan saavuttaessa vuotuisen täysmäärisen

volyyminsä. Omakustannusarvoon perustuvan maksullisen toiminnan tulot ja kustannukset käsitellään toimintamenomomentin kautta nettobudjetoinnin periaatetta noudattaen.

Maksullisten palvelujen kehittämis- ja tehostamistoimet ja sitä kautta syntyvät säästöt kohdennetaan asiakkailta perittäviin maksuihin. Maksullisen toiminnan suuresta osuudesta johtuen Maanmittauslaitoksen on tärkeää turvata riittävän suuri siirtyvän erän taso, jotta suhdannevaihteluihin tarvittava riskinsietokyky säilytetään ja maksullisen toiminnan ylläpidon ja kehittämisen tarpeet pystytään turvaamaan. Siirtyvällä erällä ei kuitenkaan kyetä kaikkia kehittämistarpeita rahoittamaan, vaan laajojen uusien kehittämishankkeiden läpivientiin valtion talousarviosta saatava erillisrahoitus on erittäin tärkeää (mm. teknologia-alustan uudistus sekä kiinteistötietokokonaisuuden kehittäminen).

Talousarviorahoituksen osuus koko menobudjetista on noin yksi kolmasosa. Talousarviorahoituksella huolehditaan mm. peruspaikkatietojen tuottamisesta, yhteiskunnallisesti tärkeiden rekisterien ylläpitämisestä ja tutkimuksen omarahoitusosuudesta. Myös paikantamiseen tarvittavan infrastruktuurin (mm. Metsähovin tutkimusasema sekä FinnRef GNSS tukiasemaverkon) ylläpito ja jatkokehittäminen rahoitetaan talousarviorahoituksella.

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja syntyy tutkimushankkeita rahoittavien tahojen rahoituksen kautta. Pääosin rahoitus koostuu kansallisten rahoitusinstrumenttien kautta, mutta myös EU-rahoituksen määrä kasvaa koko ajan. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot muodostavat koko rahoituskokonaisuudesta noin 6 milj. (4 % kokonaisrahoituksen tarpeesta). EU-rahoituksen käytön kannalta on olennaista kansallisen vastinrahoituksen riittävyys.

Meneillään olevat ja tulevat kehittämishankkeet sekä niiden rahoitus

Maanmittauslaitos käynnistää/toteuttaa kehyskaudella useita kehittämishankkeita. Kehittämishankkeiden tavoitteena on tukea muun muassa digitaalisten palveluiden ensisijaisuutta viranomaiskanavana sekä edistää tuottavuusohjelman toteutumista tekoälyn ja automaation keinoin.

Laitos jatkaa vuonna 2026 yhteiskunnallisesti merkittävän asunto-osakkeiden vaihdannan ja vakuushallinnan sähköistämisen (huoneistotietojärjestelmä) kehittämishankkeen toteutusta. Huoneistotietojärjestelmässä luodaan edellytykset osakkeilla hallittavien asuinhuoneistojen omistaja- ja huoneistotietojen rekisteröinnille sekä asuinhuoneistojen vaihdantaan ja vakuushallintaan.

Asiakkaille suunnattava palvelutoiminta ja tietojärjestelmiin liittyvät kehittämis- ja ylläpitokustannukset tullaan pitkällä tähtäimellä kattamaan asiakasmaksuilla. Siirtymävaihe palvelutoiminnan vakiinnuttamiseen asti vaatii ylimääräistä rahoitusta. Kehittämistyötä rahoitettiin aluksi erillisrahoituksella ja vuodesta 2021 lähtien siirtyvän määrärahakannan avulla. Siirtyvää erää on käytetty kehittämistyöhön yhteensä noin 14 milj. euroa vuoden 2025 loppuun mennessä. Palvelutoiminnan alijäämäisyyttä on kehittämisen ohella katettu lähes 21 milj. euron arvosta vuodesta 2019 lähtien. Palvelutoiminnan tavoitteena on saavuttaa kustannusvastaavuus vuonna 2026.

Vuonna 2025 jatketaan myös Huoneistotietojärjestelmän toista vaihetta, jossa laajennetaan huoneistotietojärjestelmää kattamaan taloyhtiöiden hallinnollisia ja taloudellisia tietoja. Hanke toteutetaan osana EU:n elpymis- ja palautussuunnitelmaa (RRF-rahoitus). Huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen kehitystyö valmistuu vuonna 2026.

Maanmittauslaitos uudistaa myös budjettirahoitteiseen toimintaan kuuluvan maastotietotuotannon tarpeisiin tarkoitetun tuotantojärjestelmänsä. Uudella tuotantojärjestelmällä kerätään ja ajantasaistetaan kansallisen maastotietokannan tietoja sekä tuotetaan yleiset karttatuotteet. Järjestelmäuudistuksen yksi keskeinen tavoite on myös tuotantotoiminnan tuottavuuden kasvattaminen. Maastotietojen tuotantojärjestelmän ensimmäisen vaiheen käyttöönotto tapahtui 2025. Maastotietojen tuotantojärjestelmän perusosan rahoitukseen MML ei ole saanut erillisrahoitusta, vaan työ on tehty siirtyvällä erällä. Käyttö vuoden 2025 loppuun mennessä on yhteensä 11 milj. euroa.

Varsinaisen maastotietojen tuotanto-osan ohella Maanmittauslaitos uudistaa tuotantokyvykkyyttä, jolla MML:n ylläpitämästä valtakunnallisesta maastotietokannasta tuotetaan asiakkaiden saataville yleiskäyttöön tarkoitetut karttatuotteet: visuaaliset kartat ja vektorimuotoiset karttatiedot. Tähän kehittämisosaan MML saa rahoitusta VM:n tuottavuusrahoituksen kautta.

Maanmittauslaitoksella on merkittävä viranomaisrooli yhteiskunnallisesti merkittävien ja kokonaisturvallisuuden kannalta kriittisten tietoaineistojen tuottajana ja ylläpitäjänä. Näiden lakisääteisten tehtävien jatkuvuuden turvaamiseksi MML on aloittanut teknologia-alustan uudistustyön valmistelun vuonna 2023. Uudistus tulee vaatimaan sekä erillisrahoitusta että siirtyvän erän turvin tapahtuvaa kehittämistyötä, jotta välttämätön uudistus kyetään toteuttamaan. Uudistuksen lykkääminen vaarantaa yhteiskunnallisten palveluiden toimivuutta, joka voi näkyä esimerkiksi turvallisuuden, luototuksen, verokertymän tai kiinteistöhallinnan osa-alueille.

Valtiotalouden heikon tilan johdosta erillisrahoituksen saaminen kehittämishankkeisiin on ymmärrettävästi vaikeaa ja siten siirtyvän erän käyttö investointiluonteisten tarpeiden edistämiseen on välttämätöntä.

Talousarvio 2026 (30.70.01)

Hallituksen esityksessä vuodelle 2026 esitetään yllä olevalle momentille yhteensä 45,253 milj. euroa.

Toimintamenomäärärahaa on pienennetty vuodesta 2011 lähtien pysyvillä, kestävän julkisen talouden johdosta toteutetuilla leikkauksilla yhteensä yli 20 milj. eurolla. Tämä on tarkoittanut lähes 50 % leikkausta toimintamenojen kokonaistasoon. Edellä mainittujen leikkausten lisäksi julkisen velan kasvaessa ja taloustilanteen kiristyessä hallituksen päättämiä uusia määrärahaleikkauksia kohdennettiin toimintamenomomentille vuodesta 2025 lähtien. Säästövelvoite on täysmääräisesti voimassa vuodesta 2027 lähtien. Leikkausten suuruus täysmääräisenä on 5,5 milj. euroa. Leikkaus on kohdistettava budjettirahoitteiseen toimintaan. Tämä tarkoittaa tuottavuusohjelmaan sisällytettyä budjettirahoitteisen toiminnan tuotantomäärien uudelleentarkastelua, palvelutasoon tehtäviä muutoksia sekä joiltain osin myös

palveluiden alasajoa. Leikkaus pienentää budjettirahoitteisen toiminnan rahoituspohjaa yli 10 %. Pelkillä menosäästöillä (kuten toimitilat) tai tuottavuuden kasvulla leikkausta ei kyetä kattamaan.

Maksullisen toiminnan osa-alueella merkkejä palautumisesta normaalille kysyntätasolle on olemassa. Kysyntä on kasvanut vuoden 2025 aikana kiinteistötietojen käytössä, joka vähitellen heijastuu myös kiinteistötoimitusten ja kirjaamisasioiden kysyntään. Rakentamisen ja kiinteistövaihdannan aktiivisuudella on suora yhteys Maanmittauslaitoksen tarjoamiin maksullisiin palveluihin. Maksullisen toiminnan palveluiden yhteenlaskettu tulomäärä (100 milj. euroa) muodostaa noin 89 % koko Maanmittauslaitoksen maksullisen toiminnan tulonmuodostuksesta. Maksullisen toiminnan suuresta osuudesta johtuen sillä on merkittävä vaikutus laitoksen rahoituspohjaan. Laajasta maksullisesta toiminnasta johtuvan rahoitusriskin sekä maksullisen toiminnan välttämättömien investointikehitystarpeiden johdosta riittävä siirtyvän erän taso on varmistettava. Maanmittauslaitos esittääkin huolensa kyvystään suoriutua lakisääteisistä perustehtävistä sekä hallitusohjelman mukaisesta digitaalisten palveluiden kehittämisestä tulevalla kehyskaudella.

Momentti 30.70.40 Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot

Suomen pirstoutunut kiinteistörakenne yhdessä maatalouden rakennemuutoksen kanssa on johtanut maatilojen kannalta epäedulliseen tilanteeseen. Huono rakenne heikentää maatilojen ja maaseudun elinkelposuutta. Tilusjärjestely on käytännössä lähes ainoa keino, jolla voidaan parantaa maatilojen pirstoutunutta kiinteistörakennetta. Kotimaisen korkealaatuisen ruuantuotannon ja hyvän huoltovarmuuden edellytyksenä on kannattava maatalous. Sitä tilusjärjestelyt osaltaan voimakkaasti edistävät. Peltotilusten kokoaminen yhteen alentaa viljelykustannuksia ja parantaa tuotannon kannattavuutta. Tilusjärjestely mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden kehittämisen ja vähentää uusien peltojen raivaustarvetta. Tilusjärjestelyjen päämäärätietoinen toteuttaminen tukee hiilineutraalisuustavoitteita vähentämällä maankäyttösektorin ilmastopäästöjä.

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä sekä tulevien vuosien kehyksenä momentille 30.70.40 on kohdennettu 2,0 milj. euron määräraha. Tarvelähtöisesti tarkastellen kiinteistötoimitusten tukemiseen tarvittavan rahoituksen taso tulisi olla 3,5 milj. euroa. Rahoitusta käytetään tilusjärjestelyjen kannalta välttämättömiin tie- ja vesienhallintatöihin, joiden kustannustaso on viime vuosina noussut merkittävästi mm. inflaation takia. Talousarvion mukainen taso ei riitä tilusjärjestelyjen järkevään ja pitkäjänteiseen toteuttamiseen. Taso johtaa käytännössä työnalla olevien tilusjärjestelyjen kestoaikojen pitenemiseen ja vaikeuksiin vastata viljelijöiden esittämään tilusjärjestelytarpeeseen. Tukemisvarojen tason jäädessä alhaiseksi myös asiantuntijaresurssien sopeutus on käynnistynyt eikä osaamistason nopea kasvattaminen uudelleen ole mahdollista.

Maanmittauslaitos haluaa muistuttaa, että käytettävästä määrärahasta palautuu valtiolle (momentit 13.01.05 ja 15.01.04) puolet maanomistajien maksuosuuden myötä tilusjärjestelyn valmistumisen jälkeen. Tilusjärjestelyn yhteydessä toteutettavat toimenpiteet saavat aikaan vahvan taloudellisen kerrannaisvaikutuksen, koska

tilusjärjestelyssä mukana olevat maatalousyrittäjät investoivat samanaikaisesti toimintaedellytystensä parantamiseksi.

Allekirjoitettu sähköisesti
Pääjohtaja Pasi Patrikainen

Allekirjoitettu sähköisesti
Johtaja Arto Mikkola

TIEDOKSI Maa- ja metsätalousministeriö

Allekirjoitettu sähköisesti
Mikkola Arto (1.10.2025 09:15:57)
Patrikainen Pasi (1.10.2025 10:48:01)